

OHJEET METSÄN- OMISTAJAPERHEIDEN metsäsuhdekeskusteluun

Metsänomistajaperheiden omatoimisessa metsäsuhdekeskustelussa lähdetään liikkeelle osallistujien yksilöllisistä metsäsuhteista eli metsän erilaisista merkityksistä; siitä, mitä metsä yleensä ja suvun metsät erityisesti sekä metsän omistaminen merkitsevät kullekin osallistujalle. Yksilöllisten merkitysten lisäksi tavoitteena on löytää metsään liittyviä yhteisiä merkityksiä ja rakentaa yhteistä kertomusta metsästä.

ETUKÄTEEN

- 1. Kootkaa yhteen** ne perheenjäsenet, joita metsäomaisuutenne koskettaa ja jotka olisivat halukkaita käymään yhteistä metsäsuhdekeskustelua. Vapaaehtoisuus on tärkeää!
- Sopikaa yhteinen **ajankohta** keskustelulle.
- Valitkaa kaikille sopiva, rauhallinen ja rento **keskustelupaikka**.
- Varatkaa keskustelulle aikaa vähintään kaksi **tuntia**.
- Varatkaa keskustelutilanteeseen **muistiinpanovälineitä**.
- Tutustukaa** keskusteluohjeistukseen ja keskusteluaiheisiin ennalta. Keskustelun käymistä voi helpottaa, jos omia ajatuksiin on ennalta hiukan koonnut. Keskeisiä kohtia voi kirjoittaa itselleen ylös.

Keskustelun voi järjestää esimerkiksi nuoremman polven vieraillessa vanhemman polven luona lomalla.

Voitte myös sopia useampia keskustelukertoja ja annostella keskustelunaiheita pienempiin osiin.

Jos perheenjäsenet asuvat kaukana toisistaan ja yhteistä kasvokkaista tapaamista on hankala järjestää, metsäsuhdekeskustelun voi pitää etäyhteydellä verkkokokouksena, esimerkiksi Teamsilla, Zoomilla, Google Meetilla tai muulla teille tutulla verkko-kokousvälineellä.

Keskustelun voi myös tallentaa myöhempää käyttöä ja tulevia sukupolvia varten äänittämällä se esim. digitaalmentimella, sanelimella tai puhelimella.

Keskustelun ohjenuorat²⁰ (Erätauko-keskustelumenetelmä)

Sitran Erätauko-hankkeessa on luotu työkaluja rakentavan keskustelun käymiseen. Näitä rakentavan keskustelun pelisääntöjä kannattaa noudattaa myös metsänomistaja-perheiden metsäsuhdetalkkeissa:

- Kuuntele toisia, älä keskeytä, älä puhu päälle tai käynnistä sivukeskusteluja. "Jokaisella täytyy olla mahdollisuus rauhasa kertoa omista näkemyksistään. On tärkeää, että emme keskeytä toisiamme emmekä supise vierustoverin kanssa."
- Liity toisten puheeseen ja käytä arkikieltä. "Dialogissa on tavoitteena, että yritämme liittää omat sanomisemme siihen, mitä toiset ovat tuoneet esiin keskustelussa. Pyritään puhumaan arkikielisesti ja välttämään erikoistermejä."
- Kerro omasta kokemuksesta. "Jotta voimme ymmärtää paremmin käsiteltävää asiaa ja toisiamme, niin on hyvä puhua omista kokemuksista. Tämä tarkoittaa, että kerrotaan toisille, mitkä asiat, tapahtumat ja tilanteet ovat vaikuttaneet omiin näkemyksiin."
- Puhuttele muita suoraan ja kysy heidän näkemyksiään. "Yhteisen keskustelun muodostumista helpottaa, kun osoitamme sanamme toisille keskustelijoille, puhuttelemmme toisiamme ja kysymme suoraan toisten näkemyksiä."
- Ole läsnä ja kunnioita toisia sekä luottamuksen ilmapiiriä. "Dialogissa on tärkeää, että keskitytään kokonaan toisiimme ja käsitellään asian ymmärtämiseen. Kunnioitetaan ihmisten erilaisia näkemyksiä. Pidetään keskustelu luottamuksellisena, jotta jokainen voi puhua mahdollisimman vapaasti."

*Jokainen sanos
ihan erikseen oman
näkökantansa ilman, et siinä
kukkaan toinen puuttus siihen
tai sanos päälle jotain tai omia
mielipitteitään."
(Vuokko)*

- Etsi ja kokoa. Työstä rohkeasti esiin tulevia ristiriitoja ja etsi piiloon jääneitä asioita. "Dialogin on tarkoitus olla turvallinen tilanne, jossa voidaan myös käsitellä ristiriitoja. Lisäksi on tärkeää etsiä asioita, jotka syystä tai toisesta ovat jääneet huomaamatta. Lopuksi voimme tutkia, miten keskustelussa esiin tulleet näkökulmat liittyvät toisiinsa."

Tavoitteet – miksi käydä sukupolvien metsäsuhdetalkkeita?

- Jäsentää ja selkiyttää omaa metsäsuhdetta ja siten metsään liittyvää päätöksentekoa
- Auttaa tiedostamaan metsän merkityksiä itselle ja muille perheenjäsenille
- Lisää ymmärrystä muiden perheenjäsenten metsäsuhteista
- Välittää perheen ja suvun metsään liittyviä perinteitä ja historiaa
- Tuo esiin kunkin perheenjäsenen metsiin liittyviä toiveita, odotuksia ja huolia
- Lisää metsän ja metsänomistuksen arvostusta perheessä

KESKUSTELUN kulku

- 1. Valitkaa keskuudestanne keskustelun vetäjä.** Keskustelun vetäjä huolehtii siitä, että jokainen saa puheenvuoron ja että keskustelu sujuu toisia kunnioittaen ja kuunnellen. Hän huolehtii myös siitä, että aikaa jää yhteenvedolle ja perheen yhteisen kertomuksen pohtimiselle. Vetäjä osallistuu itsekin keskusteluun.
- 2. Valitkaa keskuudestanne kirjuri,** joka kirjaa ranskalaisin viivoin keskustelun pääkohdat ylös.
- 3. Käykää keskustelun vetäjän johdolla yhdessä läpi keskustelun ohjenuorat ja tavoitteet.**
- 4. Jokaisen keskustelunaiheen kohdalla keskustelukierroksen aloittaa aina keskustelun nuorin** ja keskustelu etenee ikäjärjestyksessä nuorimmasta vanhimpaan.
- 5. Keskustelkaa kustakin aiheesta rauhassa ja kiireettä.** Halutessanne **voitte valita vain osan keskustelunaiheista** ja jatkaa esimerkiksi toisella kertaa lisää. Jos jostakin aiheesta ei synny keskustelua, siirtykää seuraavaan.
- 6. Yhteenveto.** Kun viimeinen aihe on käsitelty, **kirjuri lukee keskustelun pääkohdat ääneen.** Pohtikaa sen pohjalta, millaisia ajatuksia heräsi ja oivalluksia syntyi? Mikä perhettä metsiin liittyen yhdistää? Millaisia **yhteisiä merkityksiä, teemoja ja kokemuksia** keskustelusta tuntuu nousevan? Entä **mitä eroja** huomaatte toistenne metsäsuhteissa?
- 7. Antakaa perheenne metsiin liittyvälle kertomukselle nimi.** Vinkkejä nimen miettimiseen: Millaisia oivalluksia saitte keskustelun aikana? Mikä tuntuu olevan yhteistä? Millaisia kiteytyksiä keskustelusta nousi? Nouseeko keskustelusta esiin perheen yhteistä kertomusta kuvaavia huomioita, lauseita, sanoja, paikkoja, asioita? Voitte nostaa perheen kertomuksen nimeksi esimerkiksi jonkin kuvaavan lainauksen keskustelusta: *"Metsä on meillä geeneissä."*
- 8. Kirjoittakaa ja kuvailkaa perheen yhteistä metsään liittyvää kertomusta muutamilla lauseilla:** *"Perheessämme metsässä on aina viihdytty, retkeilty ja tehty työtä. Metsä on merkinnyt meidän perheelle aina turvaa."* Vinkkejä yhteisen kertomuksen kuvaamiseen: Miten suvun tai perheen metsänomistus on saanut alkunsa? Mitä muutoksia on matkan varrella tapahtunut? Miten on tultu nykyiseen tilanteeseen? Miten vaikeuksista on selvitty? Ketkä ovat olleet metsien kannalta keskeisiä henkilöitä perheessä ja suvussa? Millä tavoin metsä on ollut tärkeä ja arvokas suvulle ja perheelle? Mitä metsään liittyviä merkittäviä asioita ja kokemuksia on tapahtunut?

KESKUSTELUN aiheita

METSÄ ELÄMÄSSÄMME

Millaisia muistoja ja kokemuksia minulla on metsästä? Millainen rooli metsällä on ollut elämässäni? Millaisia yhteisiä muistoja ja kokemuksia meillä on metsästä?

Kertokaa vuorollanne toisillenne, millaisia kokemuksia kullakin on metsästä. Kertokaa esimerkiksi metsään liittyvistä lapsuudenkokemuksista ja -muistoista. Entä millaisia kokemuksia metsästä on muissa elämänvaiheissa? Kertokaa niistä ihmisistä tai tapahtumista, jotka ovat vaikuttaneet metsäsuhteisiinne? Miten he/ne ovat vaikuttaneet? Pohtikaa, miten suhteenne metsään on elämänne aikana muuttunut tai vaihdellut? Mistä muutokset voisivat johtua?

MERKITYKSET

Mitä metsä minulle merkitsee? Millaisia yhteisiä merkityksiä meillä on metsään liittyen?

Kertokaa vuorollanne vapaasti, mitä metsä merkitsee. Millainen on kunkin mielimetsä ja miksi? Liittykö mielimetsään muistoja, tunteita tai ajatuksia? Millaisesta metsästä ette pidä? Miksi? Onko tärkein metsä oma metsä vai jokin muu metsä? Millainen merkitys metsänomistamisella on teille? Miten metsänomistus on vaikuttanut elämäänne ja metsäsuhteisiinne?

ARVOT, TUNTEET JA TOIMINTA

Millaisia tunteita metsä minussa herättää? Mikä metsässä on minulle tärkeää? Mitä teen metsässä? Mitä teemme yhdessä metsässä tai metsään liittyen?

Mikä metsässä on tärkeää kullekin? Mitä kukin metsässä tekee? Mitä olemme tehneet ja teemme metsässä yhdessä? Mikä metsänomistamisessa on tärkeää? Mitä metsänomistamiseen liittyen kukin tekee? Entä yhdessä? Millaisia tunteita metsä herättää? Entä metsänomistaminen?

No nyt mie ymmärrän paremmin!

Voisiks sä kertoa miulle lisää?

TOIVEET

Millaisia tavoitteita ja odotuksia meillä on metsälle?

Mitä kukin on metsästä ajatellut ja mitä toivoisi sen suhteen? Olisitko valmis luopumaan/siirtämään metsäomaisuuden jo eteenpäin? Olisitko valmis vastaanottamaan metsäomaisuuden?

HUOLET

Mikä perheen metsään liittyvä asia huolestuttaa tai mietityttää?

TULEVAISUUS

Mitä kukin ajattelee metsien tulevaisuudesta? Millaisena näet perheen metsät kymmenen vuoden päästä, entä 50 vuoden päästä?

KYSYMYKSET

Mitä haluaisitte kysyä toisiltanne?

HISTORIA JA PERINTEET

Mitä tiedämme metsämme historiasta?

Milloin ja miten metsä on tullut suvun omistukseen? Miten metsää on suvussa käytetty ja kuka tai ketkä niitä ovat hoitaneet ja käyttäneet? Millaisia tarinoita metsään liittyi? Millaisia perinteitä metsiin liittyi (jouluukuu-senhaku, polttopuusavotta, metsäkävelyt ja -retket, jokin tietty merkityksellinen paikka, istutus- ja raivaustalkoot...)?

Metsie on kuva teistä ja teille rakkaasta tekemisestä, olemisesta tai paikasta metsässä. Kuvaa tai kuvauta perheesi metsässä lempipaikassanne tai -puuhassanne. Lähetä kuva, kirjoita kuvaus metsäsuhteestanne ja kuvan tiedot (kuvaaja, kuvausaika, kuvauspaikka) sähköpostitse Lustoan: kokoelmat@lusto.fi. Lisätietoja ja ohjeita metsiestä löytyy Luston verkkosivuilta <https://lusto.fi/tutkimus-kokoelmat/metsa-suhteita/>

Jälkeenpäin

Perheen yhteinen metsäsuhdekeskustelu voi toimia alkupisteenä pidemmälle prosessille. Keskustelua kannattaa jatkaa ja syventää. Sitä voi olla hedelmällistä käydä myös paikan päällä perheen metsässä yhteisellä metsäretkellä. Yhteinen metsäkävely voi herättää monenlaisia metsään liittyviä keskustelunaiheita, jotka eivät muuten välttämättä nouse esille.

Kun suuntaatte yhdessä metsään, voitte ottaa retkellä *metsien*, yhteisen perhekuvan metsässä. Kuvan voitte ottaa esimerkiksi yhteisessä mielipaikassanne metsässä tai yhteisen metsätekemisen parissa. Kuvan ja siihen liittyvän kuvauksen perheenne metsäsuhteesta voitte halutessanne tallentaa Suomen Metsämuuseumiin Luston kokoelmiin osaksi metsäkuulttuuriperintöä.

Metsäsuhtekeskustelun jälkeen kannattaa myös miettiä ja sopia, mitä teette keskustelun aikana muotoutuneelle yhteiselle kertomuksellenne ja miten käytätte sitä. Voisitteko esimerkiksi jollakin tavalla tallentaa ja tuoda esiin kertomuksenne, kokoomalla vaikkapa perheenne metsään liittyvistä kuvista valokuva-albumin?